

Сіроткіна М. В.,
кандидат юридичних наук,
начальник відділу єдності правових позицій
правового управління департаменту аналітичної
та правової роботи Верховного Суду
ORCID ID: 0000–0001–7897–409X

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2020.3-4/58-66>

УДК 343.131(477)

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА ТА ПРАГМАТИЧНА СКЛАДОВІ ЮРИДИЧНОЇ ПРИРОДИ ПРАВА НА КОМПРОМІС У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Анотація. Трансформація, яку переживає людство, призводить до фундаментальних змін у будь-якій сфері людського буття. Продиктовані вимогами часу зміни, ренесанс ідей гуманізму як світоглядної основи суспільства сприяє реформам у сфері кримінальної юстиції, змінюючи та впроваджуючи нове у вітчизняне кримінально-процесуальне законодавство. Законодавець знаходиться в постійному пошуці нових дієвих способів реагування держави і суспільства на кримінальне правопорушення та протидії злочинності, маючи негативні наслідки неефективності застосування лише традиційного кримінального переслідування і покарання. Дієвим способом вирішення конфлікту, який виник у результаті скоєння злочину, може бути застосування у кримінальному провадженні, поряд з традиційними, й компромісних процедур. Незважаючи на достатню кількість наукових досліджень окремих кримінально-процесуальних механізмів, що мають компромісний або узгоджувальний характер, варто констатувати відсутність наукових пошуків стосовно самого права на компроміс у кримінальному процесі України і його реалізації, дослідження його юридичної природи крізь призму моральності та прагматичності, визначення поняття «право на компроміс у кримінальному процесі України».

Метою статті є дослідження впливу морально-етичних складових та прагматичного підходу при компромісному вирішенні кримінально-правового конфлікту між державою, особою, що скоїла кримінальне правопорушення, та потерпілим на юридичну природу права на компроміс у кримінальному процесі України та пропозиція авторського визначення поняття «право на компроміс у кримінальному процесі України».

Результатами наукового опрацювання автором зазначеної проблематики стали висновки про те, що мораль у деяких випадках превалює над імперативом норм

щодо юридичної відповідальності за скоєне у разі прояву винною особою щирого розкаяння, оцінювання скоєного та бажання добровільно загладити свою провину перед потерпілою особою, відшкодувавши останній шкоду. Яскравим прикладом цього є закріплені законодавчо та на законопроектному рівні механізми реалізації права на компроміс у кримінальному провадженні. Здійснивши аналіз морально-етичної та прагматичної складових юридичної природи права на компроміс у кримінальному процесі, запропоновано авторське визначення права на компроміс у кримінальному процесі України – право на отримання цінностей, благ поновлюючого характеру, якому кореспондує обов'язок винної у скоєнні злочину особи вчинити поновлюючу дію як для потерпілої особи, так і для суспільства, з метою відновлення порушеного злочиним суспільного спокою, безпеки та правового порядку.

Ключові слова: право на компроміс, мораль, домовленості, компроміс, конфлікт.

Постановка проблеми. Свої витоки право на компроміс у кримінальному процесі бере з давніх історичних часів. Однак у вітчизняному законодавстві його сучасний зміст, правова природа права на компроміс у теперішньому його розумінні почали формуватися у другій половині ХХ століття та законодавчо частково були закріплені з прийняттям КПК України у 2012 році. Досліджуючи право на компроміс у кримінальному процесі України, варто звернути свій погляд на морально-етичний чинник його обґрунтування та прагматичну складову, оскільки йдеться про кримінально каране діяння та певну компромісність, взаємні поступки сторін конфлікту, реакцію держави на злочин. Адже норми права і моралі визначальним чином впливають на систему забезпечення прав особи в усіх сферах правозастосовчої діяльності, в тому числі під час вирішення кримінально-правового конфлікту за допомогою компромісних процедур.

Незважаючи на достатню кількість наукових досліджень окремих кримінально-процесуальних механізмів, що мають компромісний або узгоджувальний характер, варто констатувати відсутність наукових пошуків стосовно самого права на компроміс у кримінальному процесі України і його реалізації, дослідження його правової природи крізь призму моральності та прагматичності,

визначення поняття «право на компроміс у кримінальному процесі України».

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Проблемами досягнення компромісу при вирішенні кримінально-правового конфлікту у кримінальному провадженні України через механізми звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням, інститут угод, медіацію займалися такі науковці, серед яких О.В. Александренко, Р.Ф. Аракелян, І.В. Басиста, Г.П. Власова, І.В. Глов'юк, М.Є. Дирдін, Є.О. Курта, В.Т. Маляренко, Ю.І. Микитин, Р.В. Новак, І.В. Паризький, В.М. Тertiшник, І.А. Тітко, Н.О. Турман, Г.Є. Тюрін та інші. Однак варто вказати на відсутність наукових досліджень щодо права на компроміс у кримінальному процесі України, що вказує на високу актуальність та недостатню розробленість означеної теми.

Метою статті є дослідження впливу морально-етичних складових та прагматичного підходу при компромісному вирішенні кримінально-правового конфлікту між державою особою, що скоїла кримінальне правопорушення, та потерпілим на юридичну природу права на компроміс у кримінальному процесі України та пропозиція авторського бачення поняття «право на компроміс у кримінальному процесі України».

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Держава всі роки свого існування веде боротьбу

зі злочинністю, переслідуючи особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, та застосовуючи щодо неї превентивні та/або репресивні заходи. Ці два соціальні явища (держава та злочинність) приречені на постійну протидію одне одному.

Кримінальне правопорушення як таке у більшості випадків розглядається як юридичний (правовий) конфлікт між злочинцем, потерпілим та державою, яка представляє інтереси суспільства у цьому конфлікті. Троїста природа конфлікту, який виник у результаті скоєння злочину, не випадкова. Безумовним є той факт, що явний конфлікт виникає між жертвою злочину і особою, яка вчинила кримінально каране діяння. Не може у такому разі уникати відповідальності за скоєне і держава, оскільки гарантує безпеку та охорону прав і охоронюваних законом інтересів людини, визнаючи її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпеку найвищою соціальною цінністю. А головним обов'язком держави є утвердження і забезпечення прав і свобод людини (ст. 3 Конституції України)¹.

На перший погляд, може здатися дивною пропозиція стосовно домовленостей між сторонами конфлікту з метою досягнення компромісу в питаннях, що стосуються ефективності протидії злочинності, тим більше маючи попередній досвід (майже століття) каральної та безкомпромісної боротьби з усіма видами злочинів у державі. Однак на сьогодні такі каральні, силові методи отримали як правову, соціальну, так і історичну поразку, що призвело до пошуків нових підходів та методів протидії злочинності, запроваджуючи у законодавство можливість застосування сторонами конфлікту, який виник у результаті скоєння злочину, розумного компромісу при його вирішенні.

Такому стану речей передувало також впровадження ідей гуманізму у правоза-

стосування не тільки щодо потерпілої особи, а й до підозрюваного, обвинуваченого чи засудженого, втілюючи ідеї відновного правосуддя та впроваджуючи застосування альтернатив вирішення спорів у систему традиційного кримінального судочинства.

Аналізуючи зазначене та зміни, які відбуваються у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві, варто зосередити увагу на тому, що головну роль починають відігравати комунікативні концепції, притаманні новітнім посткласичним варіантам доктрини природного права, в основу яких покладено так званий принцип інтерсуб'єктивності, відповідно до якого зміст права розкривається у взаємодії (комунікації) людей. Право розглядається не як нав'язана людині зовнішня сила, метою якої є підкорення людини, а як спосіб її буття (існування, життєдіяльності).

Комунікативні концепції – це по суті протестна реакція на всевладдя формальних норм, що нівелюють особистість. У них реалізуються соціальний запит на гуманізацію правопорядку, його людиноцентричне спрямування².

Доктриною кримінального процесу диктується нове призначення кримінального судочинства та вектор розвитку кримінально-процесуальної форми, які полягають у намаганні максимально зменшити негативні наслідки застосування кримінальної репресії³. Беззаперечним є той факт, що каральний характер відповіді держави на злочин підвищує «сумарну агресивність» суспільства та призводить до збільшення рівня злочинності, а це, в свою чергу, зменшує прагматичний потенціал покарання: економічний тягар від утримання ув'язнених та наглядачів виявляється неефективним у багатьох випадках, оскільки соціальний ефект від позбавлення волі дуже сумнівний – проголошене у законо-

¹ Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141). <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>> дата звернення: 11.11.2020

² Загальна теорія права: підручник; за заг. ред. М. І. Козюбри. (Київ : Ваіте, 2015) 48.

³ Михайловская И, Цели, функции и принципы российского уголовного судопроизводства (уголовно-процессуальная форма). (Москва: ТК Велби; Проспект, 2003) 35–36.

давстві виправлення засудженого та попередження скоєння нових злочинів є лише декларацією. Саме усвідомлення неефективності і вразливості цінностей карального реагування на злочин призводить до того, що, не звертаючи погляд на зростання рівня злочинності, магистральною тенденцією в кримінальній політиці багатьох країн стає зменшення числа засуджених та ресоціалізація осіб, які порушили закон¹.

Один із прихильників нового погляду реагування держави на злочин і прибічник втілення ідей відновного правосуддя Говард Зер констатував, що проблемою сучасної системи кримінальних покарань у розвинутих країнах є «знеособленість» пенітенціарної системи. Така «знеособленість» проявляється у байдужому ставленні до жертв злочину. Здавалося б, система кримінального права і правоохоронних органів спрямована на захист інтересів жертви. Однак досить часто трапляється так, ніби потерпілий «зникає» з процесу здійснення правосуддя або його участь у судовому процесі зводиться до мінімальної. Фактично майже нічого не робиться для реального відшкодування потерпілому моральних збитків, заподіяних у результаті скоєння злочину. Потерпілий має право на відшкодування завданих йому збитків, однак, як правило, грошова компенсація сприймається ним як спроба зняття моральної відповідальності зі злочинця, і такий факт для потерпілого є недостатнім, щоб упоратися з наслідками моральної травми, завданої кримінальним правопорушенням. Показовим та наявним є також і «знеособлене» ставлення до індивідуальності злочинця, щодо трансформації його

особистості після покарання. Часто злочинець сприймається не як особистість із минулим і майбутнім, а насамперед як небезпечний «елемент», який становить загрозу суспільству².

Учений зазначав, що відновне правосуддя – це швидше «лінзи», через які можна дивитися на світ, це точка відліку у пошуках справедливості. Ці лінзи дозволяють побачити істину, яка присутня у всіх культурах³.

На сьогодні перед нормотворцями стоїть завдання забезпечити на законодавчому рівні попередження конфліктних ситуацій та мінімізацію негативних наслідків конфліктів при їх наявності з одночасним стимулюванням їх позитивних функцій⁴.

Грунтуючись на законодавстві про кримінальну відповідальність, можна виокремити кілька груп норм, що допускають компроміс у боротьбі зі злочинністю: 1) норми, які виключають кримінальну відповідальність у разі наявності передбачених ними умов і підстав; 2) норми, котрі спрямовані на пом'якшення покарання винного в обмін на вчинення ним певних позитивних посткримінальних поступок; 3) норми, що гарантують фіксоване зниження покарання винному в обмін на його позитивні посткримінальні поступки⁵. Реалізуючи це завдання, у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві запроваджується право на компроміс поряд з інституціями та механізмами, що мають компромісний або узгоджувальний характер.

Досліджуючи право на компроміс у кримінальному процесі України, варто зазначити, що ще донедавна (друга половина XX століття) законодавчо пе-

¹ Карнозова Л, Уголовная юстиция и гражданское общество. Опыт парадигмального анализа. (Москва: Р. Валент, 2010) 31.

² Зер Х. Восстановительное правосудие: новый взгляд на преступление и наказание / Х. Зер; пер. с англ.; общ. ред. Л. М. Карнозовой; коммент. Л. М. Карнозовой и С. А. Пашина. (М.: МОО Центр «Судебно-правовая реформа», 2002) 150.

³ Там само. 185.

⁴ Вінник О, Теоретичні аспекти правового забезпечення реалізації публічних і приватних інтересів в господарських товариствах: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04. (Київський нац. ун-тет ім. Тараса Шевченка; Київ, 2004) 96.

⁵ Шкелебей В, Компромісний спосіб вирішення кримінально-правового конфлікту. (2013) 4 Науковий вісник національного університету державної податкової служби України (економіка і право) 171.

редбачена можливість перемовин жертви і злочинця щодо їх примирення, визначення узгодженого покарання для винного чи взагалі звільнення особи від кримінальної відповідальності, співпраці злочинця і державних органів охорони правопорядку у розкритті кримінального правопорушення та викриття винних осіб, що передбачають взаємні поступки та вигоду для всіх учасників реалізації зазначеного права, як мінімум, викликало б подив та здивування, а як максимум – обурення.

Постає питання, наскільки є морально-етичними у разі скоєння кримінального правопорушення домовленості у процесі досягнення компромісу між жертвою, винною особою та державою?

Більшість учених зазначають про позитивну складову у домовленостях сторін кримінально-правового конфлікту під час реалізації їхнього права на компроміс у кримінальному процесі¹. Вони стверджують, що саме використання компромісу забезпечує швидкий, усебічний і повний розгляд кримінального провадження, економію часу й ресурсів під час розгляду провадження в суді; отримання правдивих свідчень і схиляння до сприяння в розгляді провадження в суді; установлення психологічного контакту з учасниками судового розгляду провадження; запобігання конфліктам або усунення конфліктів, що виникають під час розгляду кримінального провадження в суді; отримання додаткової інформації, що становить інтерес для правоохоронних органів; повне та швидке відшкодування шкоди, що завдана потерпілому неправомірними діями об-

винуваченого, відновлення порушених прав потерпілого².

Однак є й противники запровадження певних механізмів реалізації цього права у кримінальне провадження України. Так, наприклад, стосовно запровадження угод про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним (обвинуваченим) у кримінальне процесуальне законодавство України цей особливий порядок кримінального провадження прирівнювався до торгу, а «...торг у справі встановлення істини просто недоречний»³. Угоди про визнання винуватості визнавали як явище аморальне, порочне, ганебне; це торг, що компрометує владу, свідчить про її безсилля, нездатність встановити істину у кримінальній справі. Угоди про визнання вини сприятимуть поширенню корупції. Угоди будуть укладатися до суду, без суду і спричиняти необґрунтоване закриття справ у частині найбільш тяжких обвинувачень. Адвокати перетворюються на спиритних ділків, що укладають (небезкорисливо) угоди з прокурорами. Останні забудуть, що колись стояли на варті закону. Судді як учасники угод підірвуть і без того хитку репутацію. Правосуддя перетвориться на торг⁴. Наголошувалося, що навіть сама ідея запровадження угоди в кримінальний процес суперечить основним правам та свободам громадян і не відповідає загальним принципам права у нашому суспільстві. Зазначалося, що подібні операції вигідні тільки для обвинуваченого у зв'язку з тим, що він визнає себе винним у більшості випадків за домовленістю із судом. При цьому суд погоджується постановити

¹ Власова Г. Деякі проблемні аспекти укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості. *Правове життя сучасної України*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 трав. 2013 р.). (Одеса, 2013) 453–455; Лупенко Д. Участь прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод: проблеми та перспективи. (2012) Ч. 2 Новели Кримінального процесуального кодексу України 2012 року: зб. статей. 70; Середа Г. Особливості угоди про визнання винуватості в кримінальному провадженні (2012) 2 *Вісник Нац. академії прокуратури України*. 7–9; Смолькова І. В. Конфликт в уголовном процессе: способы разрешения. Матер. 59-й ежегодной науч. конф. профессорско-препод. состава, докторантов, аспирантов и студ., (27 марта – 1 апреля 2000 г.) (Иркутск, 2000) 71.

² Калиниченко А. Теоретичні аспекти судового компромісу в кримінальному судочинстві України. (2016) 3 *Підприємництво, господарство і право* 147–152.

³ Тертишник В. Компроміс у кримінальному процесі (2002) 11 *Підприємництво, господарство і право* 107–112.

⁴ Петрухин И. Прокурорский надзор и судебная власть: учеб. пособ. (Москва: Проспект, 2001) 67.

менш суворий вирок, зняти деякі обвинувачення або гарантувати підсудному якісь інші поступки в обмін на визнання ним своєї вини у менш тяжкому злочині, щоб уникнути суду присяжних і відповідальності за більш тяжкий злочин¹.

Для обґрунтованої відповіді на це питання необхідним є зіставлення категорій права і моралі. Варто наголосити, що існує складний взаємозв'язок між нормами права і моралі. Право як частину норм моралі у своїх теоріях розглядали А. Шопенгауер, В. Соловйов, Г. Еллінек (право було тим мінімумом зовнішніх вимог, які необхідні для збереження суспільства, а максимум вимог (мораль) – це внутрішній закон, який повинен панувати у людському серці як закон любові, співчуття до ближнього тощо). Існували і протилежні теорії, які жорстко розмежовували мораль і право, визнаючи мораль як внутрішній закон, який регулює не стільки зовнішню поведінку, скільки внутрішній настрій на протигагу праву, яке регулює винятково зовнішню сферу людських дій, і для нього байдуже, яким настроєм зумовлені певні дії.

Як зазначає М.І. Козюбра, спостерігаючи за навколишньою дійсністю, не можна не побачити, що співвідношення права і моралі набагато багатогранніше, ніж протиставлення чи отождошення. Знайомі всім релігійні постулати – не вкради, не вбий – є одночасно і моральними, і правовими нормами, які закріплюють за людиною право на життя та власність. Одночасно існує дуже багато моральних норм, які безпосередньо не відображені у праві: повага до ближнього, доброзичливість, допомога іншому у скруті, почуття обов'язку тощо. Ці правила винятково індивідуальні, залежно від обставин людина сама вирішує, що і як їй робити. Крім того, існує велика кількість правових норм, зміст яких, на перший погляд, байдужий до моралі, наприклад, правила дорожнього руху тощо. Але мораль-

на нейтральність таких правових норм зберігається лише у разі їх дотримання, у випадку ж їх порушення як з погляду моралі, так і з правового погляду справедливо буде відновити порушені права, компенсувати шкоду та покарати винних.

Моральний аспект у випадку розслідування правопорушення проявляється найвиразніше, досить згадати підстави притягнення до юридичної відповідальності. Невід'ємною частиною складу правопорушення буде доведеність вини підозрюваного. Будь-яка судова інстанція повинна з'ясувати, який був намір (прямий чи опосередкований), ступінь усвідомлення небезпечних наслідків, мета і причини, які спонукали до дій, тощо. Все перелічене стосується саме внутрішніх поведінкових регуляторів.

Від наявності чи відсутності розкаяння (тобто власної моральної оцінки діяння) безпосередньо може залежати суворість покарання або ж навпаки – можливість звільнення від юридичної відповідальності.

Більше того, у випадку здійснення правосуддя із залученням присяжних питання, наскільки поведінка підсудного відповідала вимогам суспільної моралі, наскільки кара за проступок буде справедливою, можуть набагато переважити за актуальністю питання тяжкості наслідків проступку або чи була підсудним взагалі порушена норма права.

Зазначене свідчить про те, що право і мораль тісно переплетені, вони ґрунтуються на спільних для них засадах справедливості, свободи та рівності. Об'єднувальною та визначальною як для права, так і для моралі є категорія справедливості².

Аналізуючи сказане, можна дійти висновку, що мораль у деяких випадках навіть превалює над імперативом норм щодо юридичної відповідальності за скоєне, навіть у кримінальному провадженні, у випадку прояву винною особою щирого розкаяння, оцінки скоєного

¹ Михайлов П, Сделки о признании вины – не в интересах потерпевших. (2001) 5 *Российская юстиция* 37.

² Загальна теорія права: підручник; за заг. ред. М.І. Козюбри. (Київ : Баїте, 2015) 83–84.

та бажання добровільно загладити свою провину перед потерпілою особою, відшкодувавши останній шкоду.

Яскравим прикладом зазначеного є механізми реалізації права на компроміс у кримінальному провадженні, оскільки *право на компроміс у кримінальному процесі – це право на отримання цінностей, благ поновлюючого характеру, якому кореспондує обов’язок винної у скоєнні злочину особи вчинити поновлюючу дію як для потерпілої особи, так і для суспільства, з метою відновлення порушеного злочинном суспільного спокою, безпеки та правового порядку.*

Висновки. Таким чином, проаналізувавши морально-етичну та прагматичну складові юридичної природи права

на компроміс у кримінальному процесі України, варто зазначити, що запровадженню у кримінальне процесуальне законодавство цього права, передували концептуальні зміни у розумінні сутності права взагалі. Відбувається поступовий відхід від формалізму на користь інтерсуб’єктивізму через комунікації людей. Це привело до реформ у вітчизняному кримінальному процесі, які простежуються у його гуманізації та людиноцентричному спрямуванні з вирівнюванням дисбалансу, який існував раніше (врахування та захист інтересів як потерпілої від кримінального правопорушення особи, так і підозрюваного/обвинуваченого при вирішенні кримінально-правового конфлікту).

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 1996, № 30, st. 141). <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>> data zvernennia: 11.11.2020 [in Ukrainian]

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

2. Karnozova L. M. Ugolovnaja justicija i grazhdanskoe obshchestvo. Opyt paradigmatal'nogo analiza. [Criminal Justice and Civil Society. Experience of paradigmatic analysis.] (Moskva: R. Valent, 2010) 480 [in Russian]
3. Mihajlovskaja I. B. Celi, funkcii i principy rossijskogo ugolovnogo sudoproizvodstva (ugolovno-processual'naja forma). [Objectives, functions and principles of Russian criminal proceedings (criminal procedure form).] (Moskva: TK Velbi; Prospekt, 2003) 144 [in Russian]
4. Petruhin I. L. Prokurorskiy nadzor i sudebnaja vlast' [Prosecutor's supervision and the judiciary]: ucheb. posob. (Moskva: Prospekt, 2001) 88 [in Russian]

EDITED BOOKS

5. Zahalna teoriia prava: [General theory of law] pidruchnyk; za zah. red. M. I. Koziubry. (Kyiv: Vaite, 2015) 392 [in Ukrainian]

TRANSLATED BOOKS

6. Zer H. Vosstanovitel'noe pravosudie: novyj vzgljad na prestuplenie i nakazanie [Restorative justice: a new perspective on crime and punishment] / H. Zer; per. s angl.; obshh. red. L. M. Karnozovoj; komment. L. M. Karnozovoj i S. A. Pashina. (M.: MOO Centr «Sudebno-pravovaja reforma», 2002) 328 [in Russian]

JOURNAL ARTICLES

7. Kalynyuchenko A. Teoretychni aspekty sudovoho kompromisu v kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy. [Theoretical aspects of judicial compromise in the criminal justice of Ukraine] (2016) 3 Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo 147–152 [in Ukrainian]
8. Lupenko D. Uchast prokurora u kryminalnomu provadzheni na pidstavi uhod: problemy ta perspektyvy. [Prosecutor's participation in criminal proceedings on the basis of agreements: problems and prospects] (2012). Ch. 2. Novely Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy 2012 roku: zb. statei 65–70 [in Ukrainian]

9. Mihajlov P. Sdelki o priznanii viny – ne v interesah poterpevshih. [Plea bargains are not in the best interests of the victims] (2001) 5 Rossijskaja justicija 35–37 [in Russian]
10. Sereda H. Osoblyvosti uhody pro vyznannia vynuvatosti v kryminalnomu provadzhenni. [Features of the plea agreement in criminal proceedings] (2012) 2 Visnyk nats. akademii prokuratury Ukrainy 5–9 [in Ukrainian]
11. Tertyshnyk V.M. Kompromis u kryminalnomu protsesi. [Compromise in criminal proceedings.] (2002) 11 Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo 107–112 [in Ukrainian]
12. Shkelebei V.A. Kompromisnyi sposib vyryshennia kryminalno-pravovoho konfliktu. [A compromise way to resolve a criminal conflict] (2013) 4 Naukovy visnyk Natsional'noho universytetu derzhavnoyi podatkovoyi sluzhby Ukrainy (ekonomika, pravo) 168–173 [in Ukrainian]

CONFERENCE PAPERS

13. Vlasova H.P. Deiaki problemni aspekty ukladennia uhody mizh prokurorom ta pidozriuvanym chy obvynuvachenym pro vyznannia vynuvatosti. [Some problematic aspects of concluding a plea agreement between a prosecutor and a suspect or accused] Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy: mater. Mizhnar. nauk. – prakt. konf. (16–17 trav. 2013 r.). [Legal life of modern Ukraine: mater. International. scientific-practical conf. (May 16–17, 2013)] (Odesa, 2013) [in Ukrainian]
14. Smol'kova I. V. Konflikt v ugovnom processe: sposoby razresheniya. [Conflict in criminal proceedings: methods of resolution] Mater. 59-j ezhegodnoj nauch. konf. professorsko-prepod. sostava, doktorantov, aspir. i stud., (27 marta – 1 aprelja 2000 g.). [Mater. 59th Annual Scientific. conf. teaching staff, doctoral students, graduate students. and stud., (March 27 – April 1, 2000)] (Irkutsk, 2000) [in Russian]

DISSERTATIONS

15. Vinnyk O.M. Teoretychni aspekty pravovoho zabezpechennia realizatsii publichnykh i pryvatnykh interesiv v hospodarskykh tovarystvakh [Theoretical aspects of legal support of realization of public and private interests in business associations]: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.04. (Kyivskyi nats. un-tet im. Tarasa Shevchenka; Kyiv, 2004). 631 [in Ukrainian]

Mariia Sirotkina

*Candidate of Juridical Sciences,
head of the department of unity of legal
positions legal management of the analytical
department and the legal work of the
Supreme Court*

ORCID ID: 0000-0001-7897-409X

DOI: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2020.3-4/58-66>

MORAL-ETHICAL AND PRAGMATIC COMPONENTS OF THE LEGAL NATURE OF THE RIGHT TO COMPROMISE IN THE CRIMINAL PROCESS OF UKRAINE

Annotation. *The transformation that humanity is currently experiencing is leading to fundamental changes in every sphere of human existence. The changes dictated by the requirements of the time, the renaissance of the ideas of humanism as the ideological basis of society, leads to reforms in the field of criminal justice, changing and introducing new into the domestic criminal procedure legislation. The legislator is constantly looking for new effective ways for the state and society to respond to criminal offenses and combat crime, with the negative consequences of the ineffectiveness of only traditional prosecution and punishment. An effective way to resolve a conflict that has arisen as a result of a crime may be to use compromise procedures in criminal proceedings, along with traditional ones. Despite the sufficient number of scientific studies of certain criminal procedural mechanisms of compromise or conciliatory nature, it should be noted the lack of scientific research on the right to compromise in the criminal process of Ukraine and its implementation, the study of its legal nature through the prism of morality and pragmatism. the right to compromise in the criminal process of Ukraine».*

The aim of the article is to study the influence of moral and ethical components and pragmatic approach in the compromise solution of criminal conflict between the state, the perpetrator and the victim of the legal nature of the right to compromise in the criminal process of Ukraine and the author's definition of «right to compromise». in the criminal process of Ukraine «.

The results of scientific research by the author of this issue were the conclusion that morality, in some cases, prevails over the imperative of legal liability for what is done in case of guilty remorse, evaluation and willingness to voluntarily make amends to the victim, compensating the latter. . A clear example of this is the mechanisms for exercising the right to compromise in criminal proceedings, which are enshrined in law and at the legislative level. After analyzing the moral and ethical and pragmatic components of the legal nature of the right to compromise in criminal proceedings, the author's definition of the right to compromise in criminal proceedings in Ukraine – the right to receive values, benefits of a regenerative nature, which corresponds to the duty of the perpetrator both for the victim and for society, in order to restore the disturbed public peace, security and law and order.

Key words: the right to compromise, morality, agreements, compromise, conflict.